

Progrés o destrucció?

Text > JOSEP PASTELLS

«Com podia ser que algú volgués destruir aquell paratge? Que no veien la bellesa de la vida que albergava? Que no entenien la importància i la necessitat de preservar-lo?» Són preguntes que es formula l'ornitòleg Genís Amer mentre lluita contra el projecte d'una macroubanització en una zona d'aiguamolls de l'Empordà. Amer és un dels protagonistes de *L'ombra dels ocellots*, la primera novel·la del periodista Miquel Riera (Torroella de Montgrí, 1960), una recreació fictícia però versemblant de les atrocitats urbanístiques perpetrades a finals dels anys setanta a la Costa Brava.

Gestada a partir de la mostra fotogràfica «Costa Esbravada», en què Riera denuncia els estralls provocats a primera línia de mar per alguns plans urbanístics, la novel·la descriu les maquinacions de Nandu Sureda, l'últim alcalde franquista de Vilavella (un poble figurat que irremeiablement evoca Torroella), per tirar endavant el macroprojecte de la Pleta en uns aiguamolls també figurats que no costa gaire identificar amb els de la Pletera.

L'acció transcorre entre el maig del 1978 i el març del 1980, tot i que el llibre inclou un epíleg que, quaranta anys després, certifica la necessitat de continuar mobilitzant-se per defen-

sar uns paratges que només s'utilitzen com a atractiu per vendre apartaments i xalets.

Més periodística que literària, la novel·la recrea amb fluïdesa i realisme els entrebancs amb què topen els pioners del moviment ecologista en enfrontar-se al poder econòmic i polític, més interessat en l'especulació i el negoci fàcil que en la preservació del medi natural. Martinets blancs, ànecs collverds, cames llargues, corbs marins i moltes altres espècies d'ocells que es refugien entre canyissos i balques es veuen amenaçades per un projecte que requereix la modificació del Pla general de la Pleta. «Que callat que us ho teníeu [...]. Una urbanització per a no sé quants milers de persones, canals, xalets, gratacels, just en aquell lloc on a tu t'agrada tant anar els diumenges a l'estiu. Que trobes tan tranquil a diferència de sa Pedrosa, cada cop més plena de turistes. Doncs, mira, s'ha acabat la tranquil·litat! Per a tu i per als ocellots i per a tots els animals que hi viuen», li etziba Genís Amer al seu pare, regidor de l'Ajuntament de Vilavella. I afegeix: «Ja sé que tot plegat us importa una merda! Quatre ocellots en una terra de sal i sorra, penseu. Cap valor!». Amer acabarà descobrint que el seu pare també s'oposa a la marina residencial,

RIERA, Miquel.
L'ombra dels ocellots.
Barcelona: La Campana, 2023.
240 p.

però això no impedeix que molta gent vegi els ecologistes com una «colla de peluts» que criden pels carrers de la vila. «Deixeu avançar el progrés, que tots hi sortirem guanyant», li diu en plena discussió Arnau Rocamaura, fill del primer tinent d'alcalde.

«La gent vol feina i guanyar diners. I amb quatre ocellots que volin tranquils en un aiguamoll no se'n generen, de diners. Això la gent ho entén i amb això guanyarem les eleccions», afirma en un altre moment l'alcalde de Vilavella, tan pragmàtic que, per sobreviure als nous temps, es mostra disposat a fer-se «catalanista, socialista o les dues coses alhora».

L'oracle d'en Pau

Text > LAURA REIXACH

A l cap de poques pàgines d'haver-se embarcat en la lectura de *La platja de les Trivies*, una intrigant novel·la vodevilesca que s'esdevé en dos actes, el lector pot sentir-se lleument aclaparat pel nombrós elenc de personatges que es van incorporant a la història, però, si persisteix i s'endinsa en la narració de Rafel Casas (Palamós, 1970), gaudirà d'una xarxa argumental ben tramada, pròpia de les sèries trepidants que abunden a les televisions generalistes o a les plataformes de pagament.

El protagonista central de *La platja de les Trivies*, en Pau, és un infant de nou

anys, orfe, que viu amb els avis. Un nen innocent, a voltes ingenu, i que posseïx un do insòlit: «Tot allò que dibuixava, tard o d'hora acabava succeïnt». Benaurança o maledicció? Amb aquest enigmàtic punt de partida, Casas ens enganya i ja no deixarem anar el llibre fins a treure l'entrellat d'aquest thriller tarantinià que és *La platja de les Trivies*.

Està ambientat a la Costa Brava, en una població que s'endevina Palamós, vil·la natal de l'autor —fàcilment reconeixible pels dos edificis gegants que, amb la seva monstruosa grandiloqüència, es fan amos del seu perfil urbà

(com diria Casas). En aquesta història, que ens deixa sense alè, l'autor també traça el retrat d'una època que va transformar impunement una geografia magnífica.

«Quan l'home de l'armilla enretira la seva mà, en Pau observa l'objecte rosat que descansa al damunt del seu palmell. Sembla una petita pedra polida amb una curiosa forma rodona, però un examen més detallat de la superfície li descobreix un entramat de fines línies, que recorren tot l'objecte de costat a costat, com l'empremta digital d'un dit.» Aquests són els mots que

Un gros ocellàs

Text > JOAQUIM PIJOAN

Flotar o morir, aquest és el «To be or not to be» del moment present, i ho és també com a punt de partida de la breu crònica de lector del llibre de Josep Domènech Ponsatí *El coeficient de flotabilitat*, que tinc entre les mans com un plat de pollastre amb escamarlans, o d'ànec amb peres; és a dir, com una lectura de les que no trobo gaire sovint, mal m'està dir-ho: és un gran àpat dels de festa major.

Fer una ressenya d'un poemari de Domènech Ponsatí, i fer-la jo, que no soc pas poeta, ni en sabré ser mai, i que l'única certesa que tinc és arriscar-me a no dir res de concret i alhora ser útil per a qui em llegeixi sense abans haver-se enfrontat a la prova del nou poètica que és, sense cap dubte, la lectura d'*El coeficient de flotabilitat*, és follia.

El repte és considerable. L'he acceptat, i ara no em puc ni em vull fer enrere. Escriuré des del meu particular exili interior, lluny de l'espai i el temps en què està inserit el poeta, i del llenguatge que destil·la, que és la joia de la corona de tot el poemari. És potser una temeritat, i també la faig meua i l'accepto, com tot el que acabaré fent per donar forma a una impressió ben subjectiva, de lector corrent, de diletant de la vida, en darrer terme.

Domènech Ponsatí és poeta en cos i ànima, poeta de l'esperit i la carn, tota la pell tatuada amb aquest immens misteri de les parles humanes. No dic res de nou als qui l'heu llegit, o el coneixeu poc o molt: no és un debutant, ni pretén ser la gran esperança blanca de la poètica nostrada, ni de res que s'hi assembli. Naturalitat i pregonesa, tot alhora. Qui hi busqui alguna romanalla carneriana, tan estesa encara avui en segons quines latituds, no la hi trobarà pas. Amb tota la precaució més cauta, diria que hi ha tot un elogi de la paraula, sense ser tampoc maragallia, o no ser-ho de forma mimètica i convencional. És un poeta que broda una melodia del nostre temps, aquest present bèl·lic i amb fosques nuvolades de tempesta perfecta i global. És, però, amb l'ús d'un lèxic ancestral i que només pot desgranar un *locus* ganxó com ell, que el poeta ens posa entre l'espasa i la paret, per més estetes llepafils que vulguem ser, i se'ns esmuny la semàntica de les paraules tan amorosament preservades.

És llavors que trobem la raó última del surar poètic, aquest viure per salvar-nos els mots i no ser engolits per la vil condemna a una via d'extinció, com sí que ho està, en via d'extinció, la minoria nacional.

Casas empra per descriure el mol·lusc marí esmentat al títol de l'obra, però, en realitat, sembla que descriu la novel·la, aquest entramat d'històries teixit amb un arsenal riquíssim de referències. Valguin les cigarretes Bisonte, els Airgamboys o un bust de Pèricles com a petita mostra del seu rigor, minucios i exhaustiu.

Més enllà de la infinitud d'esdeveniments relatats, que reclamen de l'autor un esforç tècnic considerable per enllaçar-los en una seqüència narrativa que no deixi mai al lector desorientat o entrapmat (com passa quan el *sotabosc* és

massa atapeït i impedeix que el llegidor avanci), tota la novel·la està travessada per una reflexió soterrada sobre el destí, sobre la ineludible determinació de la nostra existència i sobre la nostra responsabilitat pel que fa als esdeveniments en què prenem part.

La platja de les Trivies és un enfilall de microhistòries plenes de successos espectaculars i corprenedors, que deixen empremta. I en l'aire, flotant, algunes preguntes... Som responsables del nostre destí? O ja està tot lligat i ben lligat? On és la resposta, potser en un dibuix d'en Pau?

DOMÈNECH PONSATÍ, Josep.
El coeficient de flotabilitat.
Girona: Llibres del Segle, 2023.
130 p.

Un *locus* empordanès, o dos: l'epíleg d'Adrià Pujol Cruells, l'altre *locus*, és la clau de volta perfecta per tancar amb el do de la síntesi la nua veritat del poeta. Aquests dos *locus* no es poden extingir fàcilment, reneixen, en un retorn etern, de les cendres i ens engalten els mots, l'ésser i el no-res.

Aquesta és, segons la meua manera de llegir *El coeficient de flotabilitat*, una gran virtut i lliçó del poeta Domènech Ponsatí, un esteta singular que, com «un gros ocellàs, amb el bec toca sardanes i amb la cua el contrabaix».

CASAS, Rafel. *La platja de les Trivies*. La Bisbal d'Empordà: LlunydelRamat, 2023. 202 p.

El món i el submon de Sharpe

Text > MIQUEL AGUIRRE

El llibre de Sharpe són com un d'aquells bombons de licor que comencen amb un gust dolç i es rematen amb la fortor agra de l'alcohol. Llegeixes Sharpe amb estrepitosos farts de riure, però quan l'acabes et queda una foscor envoltada de fatalitat. Llegint aquest magnífic llibre de Miquel Martín i Serra, amb la complicitat necessària de Montserrat Verdaguier, he entès aquesta duplicitat d'estats d'ànim que sempre em produïa l'obra de l'anglès que va arrelar, finalment, a Llafranc.

Martín no ha elaborat una biografia canònica a la manera dels anglosaxons, d'aquelles que són una profusió acadèmica de notes a peu de pàgina i de buidatge sumari de milers de documents d'arxiu. El que tenim aquí és un llibre que funciona amb els mecanismes d'una novel·la: un personatge central, potent i complex, i uns secundaris que l'acompanyen, el nodreixen i el fan créixer. Unes atmosferes ideals: cases de camp angleses, internats, casernes, suburbis i paisatges africans i hotels de la Costa Brava. Uns personatges i ambients que es van coent enmig d'uns contextos interessants: la societat classista anglesa, l'auge dels feixismes a Europa, la Segona Guerra Mundial, la Sud-àfrica de l'Apartheid i, fins i tot, la Guerra Freda.

Martín ens recorda la tesi central de Sharpe sobre Wilt, «Wilt i Eva soc jo», anant molt més lluny del clàssic «Je suis Madame Bovary» de Flaubert. Perquè tots els llibres de l'anglès són, en definitiva, un crit d'auxili; això sí, farcit d'humor per no resultar tan patètic, i en totes les seves novel·les s'hi poden detectar passatges autobiogràfics i passatgers que han compartit el temps de Sharpe. Així, doncs, Martín ha vist clar que aquesta biografia havia de ser novel·lada. Un text pel qual deambulés un protagonista dels que agraden als autors i als lectors: Sharpe mateix. Una novel·la plena d'escenaris reals que, de tan ben presentats, resulten entre sinistres i commovedors. Només quedava presentar els secundaris, ara sí, sense màscares ni additius: una mare distant, un pare sever i filonazi, els companys d'internat i de regiment, els nefastos policies sud-africans. La galeria és extensa i inquietant.

Enmig de tot això, Martín ha desplegat tot el submon que Sharpe es va haver de construir per submergir-s'hi i poder escapar del món grotesc i paorós que li tocà viure. Va créixer en soledat, i va escriure com una fórmula magistral per respondre a un sistema opressor i injust. Va fer fotos per denunciar les injustícies i alhora per cercar la bellesa. Va establir en el sexe una manera

MARTÍN I SERRA, Miquel.
Fragments d'inexistència:
Una biografia de Tom Sharpe.
Barcelona: Navona, 2023. 328 p.

quasi paròdica (i prou alternativa) de trampejar les seves fòbies. Va viatjar i es va enamorar de moltes terres que va conèixer, i va certificar que hi havia altres latituds més perfectes i més amables que la seva Anglaterra natal. I, finalment, es va fer ciutadà adoptiu de Catalunya, un lloc on era factible xerrar amb tothom, menjar sense etiquetes, beure i continuar escrivint.

Llegiu-lo. El llibre val la pena. Llegiu-lo com una novel·la, amb ganes de passar pàgines, d'entendre, de veure món, de ficar el nas a la vida dels altres, de riure una mica, de sentir compassió, i de degustar un deliciós estil, com es degusta una copa de conyac i una presa de xocolata.

El paradís és a Tarruella

Text > JOAQUIM BOHIGAS

En temps de relacions superficials, vet aquí una que dura sis dècades. Manel Camps Bosser (Sabadell, 1957) signa el que la memòria recupera i la recerca amplia sobre els estius d'infantesa i adolescència al veïnat de les Dunes de Torroella de Montgrí. L'autor s'atura, ordena records i els plasma en un text àgil, farcit d'impactes i de noms i cognoms que la lletra conservarà. *Els estius d'or* no és un anecdotari, sinó una porta d'accés, més sociològica que històrica, a conèixer com una família del barri de la Creu Alta de Sabadell vivia les vacan-

ces en els anys seixanta i setanta. El resultat és un relat de vida quotidiana i rituals, de paisatge baix-empordanès verge, de masos i feines agrícoles i ramaderes, de pescadors, i de com la vida ens porta a relacionar-nos, malgrat orígens i propòsits diferents. Un recull d'imatges mentals i físiques d'un temps no tan llunyà relatat amb to melancòlic i d'agraïment.

El text expressa la mirada d'un noi a qui li interessa tot. Rememora la impressió per la tramuntana, «un vent enfollit que s'ho emporta tot i que fa que el paisatge llueixi viu, transpa-

rent», la fascinació per la parla empordanesa i, especialment, l'especificitat local, i per les pujades al Castell. Descriu amb precisió el mas la Terrera, les excursions a la Gola, el descobriment del litoral, els jocs de taula familiars, el primer contacte amb el sexe, les passejades amb la colla, la festa major, la maçada per la mort de l'avi Joan i, per damunt de tot, la brutal transformació de la zona. En efecte, és el moment del turisme internacional, singularment britànic; de les fondes, pensions i hostals i, finalment, dels hotels. De l'esquí nàutic i les discoteques, i de la

La Girona grisa i fosca se'ns va tornar florentina

Text > CRISTINA MASANÉS

Com se'ns avisa, «una ciutat tan escrita i pintada [...] fàcilment podria sucumbir als discursos granítics». Per evitar aquesta temptació pètria i perquè la Girona d'avui ja no és aquella entitat boirosa i reclosa que trobem en els llibres que, al llarg del segle xx, han anat fixant la ciutat escrita, calia rellegir-ne els mites. Amb un reconeixement a relators anteriors com Quim Espanyol, Narcís-Jordi Aragó, Antoni Puigverd, Narcís Comadira, Miquel Pairoli o Jordi Arbonès, *Girona, en pedra viva* interroga amb encert aquesta ciutat «que se'ns tornava florentina» perquè ens mostri la seva «gramàtica pròpia», allò que fa que una cosa «sigui semblant només a si mateixa».

El text, d'Eva Vázquez, està escrit amb una veu admirable, precisa, elegant, escrupolosa, mesurada i abundant alhora. No us espereu un text en voga, de cap manera. Elaborat amb una gran llibertat i una escriptura d'un nivell altíssim, conté subtils operacions textuais. Hi apareix la primera persona, dosificada amb bisturí, però que posa cos i vivència a la pedra; és ple de meravelloses referències a la història de l'art; posa l'ull en la bellesa sense oblidar que aquesta només és possi-

ble si existeix la lletjor; a moments es val de la teoria literària, però, sobretot, desplega reflexions que sobrepassen, amb escreix, el gènere del retrat urbà. Són meditacions sobre la memòria i el pas del temps («La ciutat com a emblema del temps humanitzat», hi llegim), sobre la petitesa i la grandesa («T'has de fer gran per admirar la bellesa petita»), les vivències i els llocs comuns («Els llocs també tenen memòria, saben si aquell dia feia bon temps o refrescava, si hi caminaves animat o consirós»). És la condició de ciutat que fa possible certes formes del pensament? A la manera de George Steiner (que va visitar Girona i va escriure sobre el seu capvespre al Call, com bé recorda Eva Vázquez), hi ha moments que et deixen clavats a la pàgina mentre et porten lluny, pensament enllà.

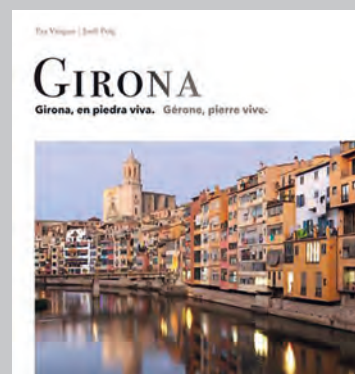
En paral·lel al text, les fotografies de Jordi Puig, endreçades, netíssimes, honestes i d'una enorme qualitat pictòrica, operen de manera semblant. Sense posar-se l'un al servei de l'altre (ni el text explica les imatges, ni aquestes il·lustren les paraules), mostren una profunda afinitat creativa. També en el treball fotogràfic hi trobem operacions precises que cal saber llegir. I

popularització del submarinisme. Es construeix molt i amb celeritat, amb promotors locals i forans. El Miramar, el Panorama i l'Artit són «exemples de construccions que van impulsar el desenvolupament del poble».

En aquesta època, l'Estartit esdevé un dels punts d'oci nocturn destacats de la Costa Brava. Hotels com el Coral, el Miramar, el Català o el Garbí adequen pistes de ball. Locals com el Custard Beast, el Gènesis, el Marokko o el Saint-Trop, assaig de la *disco-catedral* Tiffany's de Platja d'Aro, reuneixen els joves de fora i els d'aquí. Exercien la mateixa atracció els fords i chevroletets de color gris o beix clar i matrícula militar que pertanyien a

la marina de l'estació Loran. Els turistes britànics i els funcionaris nord-americans «dotaven l'Estartit d'un ambient peculiar amb la seva presència i activitats».

D'altra banda, malgrat que no n'és la intenció, fixa la història del veïnat, que es va desenvolupar, a principis dels seixanta, a iniciativa de l'empresari Martí Marcet a la cruïlla del camí Vell de Torroella a l'Estartit. Inicialment, no tenia carrers i estava situat, literalment, al mig del camp. Tres famílies sabadellenques, una de les quals era la de Camps Bosser, van ser-ne els primers compradors. L'autor en reclama, a l'epíleg, la municipalització «una vegada i per sempre».

VÀZQUEZ, Eva; PUIG, Jordi.
Girona, en pedra viva.
Barcelona: Triangle Postals, 2023.

és que, al costat de la monumentalitat de Sant Feliu, Jordi Puig hi fotografia la treballadora de la neteja que en té cura. En lloc del Teatre Municipal un dia d'estrena, prefereix retratar els que hi treballen en una sessió d'assaig. O se'n va al barri obrer de Sant Narcís, o reproduïx personatges estimats a la ciutat sense dir-ne el nom... i així continua en un llarg tràveling fotogràfic per carrers i places. Era Godard qui assegurava que tot tràveling conté un posicionament moral? Si parlem de fotografia, com és el cas, hauríem de parlar d'enquadrament. És aquest «enquadrament moral» i aquest exercici de la memòria steineriana el que, en una combinatòria sàvia, t'acaba encomanant *Girona, en pedra viva*. Com si la ciutat s'hagués esperat o hagués perdurat per ser escrita i fotografiada pel tàndem Eva Vázquez i Jordi Puig. Gaudiu-ne, és un gran llibre.

CAMPS BOSSER, Manel.
Els estius d'or. Sabadell: Manel Camps Bosser, 2023. 189 p.

L'hemorràgia del temps

Text > JOSEP PASTELLS

Sobredosis de certes, necessitats universals, conflictes entre ànima i cos, versions i més versions d'una realitat que sovint sembla irreal... *Els dies previs*, l'últim i exuberant llibre de Lluís Muntada (Riudellots de la Selva, 1964) explora a través de vint-i-dos relats, amb una profunditat gens habitual en narradors d'aquest segle, la llarga successió de dubtes i entrebancs que, afegits a la tensió entre finit i infinit, compliquen l'existència de personatges conscients de la impossibilitat de preveure les vigílies dels fets importants o decisius. Són personatges que sovint han de conformar-se amb records i anàlisis a posteriori, amb l'evidència que no acabem mai de dir-ho tot.

L'escriptura, com sempre en l'autor, és precisa, delicada. Això facilita la lectura del llibre, però qualsevol persona que s'hi submergeixi s'adonarà que cada conte obeeix a una lògica interna implacable, a una preparació mil·limètrica que, a més d'atrapar l'atenció, convida a pensar, a reflexionar, a entendre que res no perdura. *Els dies previs* venen a ser una crònica del principi i el final, una contracrònica de la vida. Hi abunden les absències, la buidor suprema, la devastació moral, però també l'humor soterrat, la crítica

directa, la sospita que les coses podrien ser molt diferents però alguna força oculta fa que siguin com són.

Les trames tenen en comú l'atenció a l'abans i el després, als efectes del pas del temps. És el cas d'una carta rebuda amb trenta-sis anys de retard, «com si el temps i el lloc s'haguessin equivocat de temps i de lloc». O d'una mort imminent que uneix, amb el marit i l'amant, una dona sentenciada pel càncer, que els il·lustra sobre els patrons que l'orienten «en la fulguració tan breu que és la vida». O també és el cas d'un joc eròtic clandestí que condueix a la tragèdia o a la tragicomèdia, depenent de la perversitat de qui llegeix.

Vegem, però, tres exemples de la prosa de Muntada. El primer, relatiu a una cita romàntica al cementiri, quan l'espiritualitat carnal fa sentir a la protagonista «aquella conflagració única entre l'ànima dels vius i els morts, el punt solar en què l'absència s'ajunta amb la força d'unes mans que t'envolten la cintura en la nit». El segon, extret del relat en què un pare desesperat per la mort de la filla fuig corrent després de llegir la tesi doctoral, mostra la capacitat lírica de l'autor: «A les bandes obagues del marge del torrent es cria molsa sobre les pedres. Les gotes

MUNTADA, Lluís. *Els dies previs*. Girona: Llibres del Segle, 2023. 255 p.

grises suspeses als panots i il·luminades pel tall de lluna que les fa brillar com perles li recorden les arracades que duia l'Aina». I el tercer, en què els dos protagonistes agafen una línia i la porten a fer un volt, s'aproxima al que podria ser una de les conclusions del llibre: «Creia que aquella quincalleria de bric-a-brac, amb la seva varietat enlluernadora, tenia les propietats que té un error lúcid. L'hipnòtic garbuix d'objectes li resultava imprescindible per aixecar el simulacre d'una fantasmagoria placebo: poder confiar en la consciència dipositada sobre les coses i en la permanència d'un vell ordre que, ni que sigui a través de la superstició maniàtica i ben friki del comprador d'antiguitats, obturi l'hemorràgia del temps».

Més Bardera que mai

Text > MAR CAMPS

A *S'obre el teló*, l'escriptor Damià Bardera (Viladamat, 1982) avisa els lectors amb aquestes paraules: «És un llibre *raro*, el més *raro* que he escrit mai». L'autor, a la seva última obra, tiba encara més la corda de l'absurd a on ens acostuma a portar amb la seva literatura. Per a més inri, fa un nou invent: uneix el microconte amb el teatre. Miquel Adam, l'editor de La Segona Perifèria, en diu «relats de teatre-ficció».

Es tracta de més d'una quarantena de contes curts escrits en forma d'esquetx o peça teatral, amb acotacions i

diàlegs. A més, l'autor ens explica com es comporta el públic, que també actua quan s'obre el teló. El públic i els protagonistes són a l'escenari; nosaltres, els lectors, ho veiem tot des del pati de butaques. Bardera diu que es tracta d'un teatre *fake* perquè no es pot representar. En aquest punt no hi estem pas d'acord: aquests microrelats es poden dur al teatre. Tan sols cal una mica d'inventiva escènica. El cas és que Bardera no ho ha escrit amb aquesta intenció: només s'ho volia passar bé.

Els protagonistes són gorilles, vaques, cigonyes carronyaires, esque-

lets, nens, personatges de circ, psiquiatres, filòsofs i beneïts... Fa temps que ens té acostumats al seu imaginari, a les bestioletes i a la gent esgarriada. Els seus personatges cada cop estan més llampats, i l'autor cada vegada afileta més la mala bava, amb aquest fotre's del mort i de qui el vetlla, amb aquesta mirada descarnada del món, sense pietat i sense esperança. Potser quan l'autor ens diu que aquest és el seu llibre més estrany, ens ve a dir que s'ha deixat anar, que es tracta de l'obra més barderiana que ha escrit fins ara.

Ritme desbocat en la nit més màgica

Text > MIRACLE SALA

La nit del gall o de Nadal és un d'aquells moments en què el món —almenys l'occidental— es paralitza al voltant d'una taula ben assortida o d'un tronc màgic, si més no a Catalunya. Els serveis públics, i molts de privats, deixen de funcionar; els carrers són buits; tot sembla quiet, tant si et prens la nit de manera religiosa com si no. Aquesta és la nit que viu el protagonista de la darrera novel·la de Jordi Dausà, *La nit del gall*. En Matt, un professor irlandès seixantí enganxat als blocadors omega, arriba a l'aeroport (de Girona, encara que no es digui), on l'espera una amiga que el porta fins a casa per celebrar-hi el sopar de Nadal. Abans i durant el trajecte en cotxe ja advertim la tendència juganera de l'autor de fer-nos anar per suburbis, carreteres secundàries i salts amunt i avall del temps, rememorant joventuts de birres entre la veu d'un robot que ho sap tot i que per això es diu Sofia ('saviesa' en grec). Potser per això també Dausà ha inclòs unes paraules d'Atena, la deessa de la saviesa, a l'inici de la novel·la: «Pateix les teves desventures en silenci, i aguanta les violències i els ultratges dels homes». La citació és de l'*Odissea*, i sí, el viatge d'en Matt és ple d'aventures i perills com el d'Ulisses. Quan arriba a casa l'amiga, en Matt descobreix que

la maleta que porta no és la seva i que a dins, a més, hi ha un paquet sospitós. A partir d'aquest fet, comença la fugida, amb giragonses físiques, però sobretot mentals, amb una òrbita molt clara i difícil, amb referències múltiples als herois i les gestes homèriques, amb troians inclosos. Per a Dausà, com per a Homer, el que compta és el recorregut, no pas la destinació. I un llenguatge ric per explicar-ho.

L'autor estructura l'obra hàbilment, amb un principi que s'arrodoneix al final i una filera d'episodis que omplen aquest suculent entrepà literari amb títols evocadors de la tradició nadalenca («Bones festes», «El foc de la llar», «Els regals del tió...»), carregats, però, de matèria explosiva i impactant, i que xoquen amb un món quasi distòpic en el qual els drons i la hipervigilància són la normalitat. En Matt configura el tipus d'antiheroi que l'escriptor cassanenc acostuma a fer aparèixer a les seves obres: un home de mitjana edat culte i solitari, amb alguna addicció, que observa amb nostàlgia i ironia la modernitat des d'atmosferaes sòrdides i perifèriques. Cal afegir-hi la seva obsessió per la persecució i la vigilància continuada.

L'anècdota de trobar un objecte estrany entre l'equipatge personal em va recordar de seguida el *thriller* psicolò-

A *S'obre el teló* hi ha alguns contes de mal gust i alguns de molt mal gust, definitivament desagradables. Com el maltractador que espera la dona per matar-la. Bastants relats, per no dir tots, són una autèntica anada d'olla que fa que ens fem un fart de riure o ens posem les mans al cap, però que també ens entendrim. Com la història dels dos esquelets que es prometen amor etern en un cementiri. Com el diàleg entre els dos maniquins abans de la temporada de rebaixes. Bardera sempre ens desconcerta. Potser perquè necessita descol·locar-se a l'hora

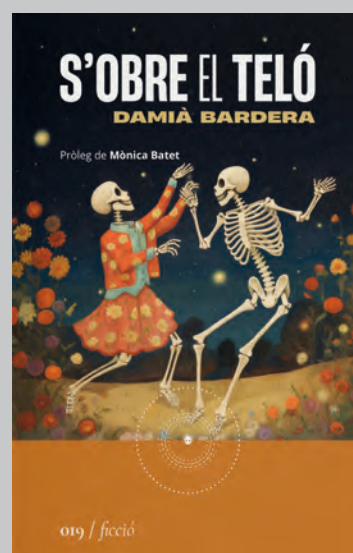
d'escriure. I en aquest flirteig amb el teatre, fa l'efecte que l'autor sempre necessita jugar per no avorrir-se.

La majoria de crítics literaris lamenten que Bardera, un autor sens dubte prolífic, és poc conegut per l'anomenat «gran públic». Alguns ara opinen que *S'obre el teló* entusiasmarà els convençuts de la seva literatura, tot i que, d'altra banda, potser farà tirar enrere nous lectors. Però, malgrat aquestes opinions i les advertències de l'autor, a molts ens costa d'entendre com aquest llibre s'ha passat sis anys en un calaix —o en una carpeta a l'ordinador— abans de sortir a la llum.

DAUSÀ, Jordi. *La nit del gall*. Barcelona: La Campana, 2023. 192 p.

gic *Sola en la foscor* (*Wait until dark*), en què Audrey Hepburn encarna el personatge d'una noia cega a l'apartament de la qual amaguen, sense que ella ho sàpiga, una nina plena de droga. A part de l'anècdota inicial, l'obra de Dausà comparteix amb la pel·lícula del 1967 la dosi equilibrada de qualitat artística i intriga que absorbeix el lector fins a la darrera pàgina, i que fa que encara bufi, de la cursa i l'emoció. Correu, com fa el protagonista, però vosaltres no per fugir, sinó per anar a comprar la novel·la.

BARDERA, Damià. *S'obre el teló*. Barcelona: La Segona Perifèria, 2023. 172 p.